

Когато усмивката навестяваше фермера Оук, устата му се разтегляше встрани, докато стигнеше на съвсем незначително разстояние от ушите, очите се превръщаха в цепки, а бръчиците, разклонени около тях като несръчно изрисувани лъчи на изгряващо слънце, плъзваха и се разсейваха по цялото му лице.

Казваше се Габриел и в делничен ден беше разумен млад мъж с непринудени, спокойни обноски, общо взето прилично облекло и природно кротък нрав. В неделя той се превръщаше в обременена от празничните дрехи и чадъра личност с неясни възгледи и склонност да отлага. С други думи, беше човек, собственолично решил, че от нравствена гледна точка се намира някъде по средата на огромното протежение от безгрижен неутралитет, разпространено между верующите енориаши и пияниците – тоест ходеше на черква, но когато проповедта стигаше догматите на Никейския събор, едва прикрити прозевки вече разтягаха лицето му и той даваше вид, че слуша внимателно пастора, а всъщност мислеше какво ще има за обяд. Характерът му, поставен на везните на общественото мнение, изглеждаше така: когато приятелите и критиците му бяха ядосани, смятаха го за лош човек; когато бяха в снизходително настроение – за добър; ако не попадаха в нито едно от двете състояния, впечатленията от нрава му бяха смесени.

Тъй като в неговия живот делниците бяха шест пъти повече от неделите, съседите, които го виждаха все в обичайните работни дрехи и го бяха запомнили такъв, не предполагаха, че може да се облича по друг начин. Той носеше плитка филцова шапка, силно разширена в основата поради навика му често да я натиска с ръка, за да не я отнесе вятърът, а също и сако като на доктор Джонсън. Долните му крайници бяха обути в масивни кондури и прости гамаша. Чепиците предоставяха пълна свобода на стъпалата и бяха направени с оглед собственикът им да може да газии по цял ден в реката, без да усеща никаква влага; обуцарят ги беше изработил добросъвестно, полагайки достатъчно усилия да компенсира недостатъците в кройката със здравина и солидни размери.

Като помагало за определяне на времето господин Оук носеше предмет, който можеше да бъде наречен сребърен часовник; с други думи, що се отнася до формата и предназначението, това беше часовник, а според размерите – малък будилник. Инструментът, няколко години по-стар от дядото на Оук, имаше странното свойство да изостава твърде много или изобщо да не върви. Малката му стрелка от време на време се разхлабваше и започваше да обикаля свободно около оста и тогава, въпреки че голямата показваше минутите точно, никой не

можеше да познае към кой час принадлежат те. На необяснимите спирания на часовника Оук противодействаше с разтърсвания и удари. А срещу всякакви погрешни заключения по причина на гореспоменатите два дефекта се застраховаше, като непрекъснато наблюдаваше и сравняваше положението на слънцето и звездите или често залепваше лице в прозорците на съседите и се взираше напрегнато в стенните часовници със зелени циферблати, докато различи часа. Заслужава да добавим, че предназначеният за времеизмервателния уред джобче беше труднодостъпно, защото се намираше доста високо в пояса на панталоните (който беше разположен съответно почти на гърдите му, и то под жилетката), и процедурата по изваждането му бе свързана с допълнителни усилия. Това ставаше обезателно след отмятане и силно извиване на тялото на една страна, сбръчкване на устата и лицето, които в резултат от този напън се превръщаха в моравочервена буца, и най-после съсредоточено издърпване на часовника с ланеца – като ведро от кладенец.

Но ако в днешното необикновено меко, слънчево декемврийско утро някой понаблюдателен човек видеше Габриел Оук, сигурно щеше да промени мнението си за него. Лицето му беше запазило младежката руменина и зрелостта още не бързаше да го навести; дори в някои отделни бръчици се забелязваха следи от нещо момчешко. Представена с подобаващата ѝ сериозност, осанката му сигурно щеше да е доста внушителна. Но както знаем, някои селяни, а също и граждани, отдават предпочитание на духовното пред телесното: така фигурата губи от своята представителност. Оук не беше прегърбен, но поради някакво кротко, почти монашеско смирение, което, изглежда, беше причина да смята, че не трябва да има големи претенции към този свят, той вървеше стеснително, едва забележимо приведен. Ако човек разчита околните да го преценяват по външния вид, а не по телесната му издръжливост, това може да се смята за недостатък, който за щастие бе чужд на Оук.

Той навлизаше във възрастта, когато „млад“ вече не беше задължително прилагателно към „мъж“. Оук изживяваше най-щастливия период на възмъжаването, когато разум и чувства са ясно разграничени. Отминала бе лекомислената младост, която ги обърква, ала не беше настъпила зрелостта, за да ги слее – под влиянието на жена и семейство, в новото качество на предразсъдъци. Накратко, той беше двайсет и осем годишен ерген.

Полето, през което вървеше тази сутрин Оук, постепенно преминаваше в едно възвишение, наречено Норкомбски хълм. Пътят между Еминстър и Чокнютън се изкачваше по разклонение на този хълм. Поглеждайки над плета, Оук видя, че по нанадолнището към него приближава разкрасена яркожълта каруца на

пружини, теглена от два коня. Коларят вървеше отстрани, вдигнал отвесно камшик. Каруцата беше натоварена с покъщнина и саксии, а най-отгоре седеше красива девойка. Не беше изминала и минута, откакто Габриел забеляза каруцата, и ето че тя спря току пред него.

– Задния капак го няма, госпожице – рече коларят.

– Значи него чух да пада – отвърна момичето с нежен, макар и не особено нисък глас. – Когато се изкачвахме, чух някакъв шум, но не разбрах откъде идва.

– Ще изтичам да го потърся.

– Добре.

Умните коне стояха спокойно. Стъпките на коларя заглъхнаха в далечината.

На върха на товара, девойката седеше неподвижно сред маси и обърнати столове, облежната на голям дъбов сандък, почти скрита от саксии с мушкато, мирта, кактуси и клетка с канарче – всичко това най-вероятно свалено от прозорците на току-що опразнен дом. Една котка във върбова кошница беше леко надигнала капака и с присвити очи разнежено наблюдаваше птичетата наоколо.

Чуваше се само как канарчето подскача из своя затвор. Хубавата девойка остана известно време неподвижна, после внимателно погледна надолу, но не към канарчето, нито към котката, а към един продълговат пакет между тях. Извърна се да види дали коларят идва. Нямаше го и тя отново устреми поглед към пакета, сякаш мислеше за съдържанието му. Най-после го придърпа в скута си и го разгърна: изникна огледалце на ос, в което тя започна внимателно да се взира. Усмивка разтвори устните ѝ.

Утрото беше прекрасно и на слънчевата светлина тъмночервеният жакет припламна до алено и отражението хвърли отблясъци върху бледото лице и тъмната коса. Мушкатата, миртите и кактусите около девойката бяха свежи и зелени и в този безлистен сезон придаваха на нея, на конете, каруцата и покъщнината своеобразен пролетен чар. Какво я беше прихванало да се докарва пред очите на единствените наблюдатели: лястовиците, косовете и незабелязания от нея фермер – може би проверяваше своите способности в изкуството на усмивката, – никой не знае, но накрая престорената усмивка премина в естествена. Девойката поруменя, а когато видя това в огледалото, пламна още повече.

Промяната на обичайното място, обстоятелствата и времето за извършването на това действие – от будоарния час за тоалет до пътуването на открито – добавяха към ленивите ѝ движения известна чудатост, каквато те в действителност не притежаваха. Прелестна гледка. Деликатната женственост кокетираше пред слънцето, което я обливаше с неподправена свежест. Докато Габриел Оук наблюдаваше тази сцена, колкото и да бе склонен към снизходителност, той неволно стигна до подобаващия скептичен извод. Младата жена нямаше никаква наложителна причина да се оглежда. Тя не оправи шапката си, не отметна коса, не приглади някоя къдрица – с други думи, не извърши нищо, което да покаже, че с такова намерение е извадила огледалото. Тя просто съзерцаваше себе си като някакво красиво природно произведение от женски пол. Мислите ѝ, по всичко изглежда, летяха към неопределени и далечни, но все пак правдоподобни драми с мъжко участие, обещаващи вероятни победи, а усмивките ѝ бяха във фазата, в която героинята си представя как покорява и губи сърца. Това обаче беше само предположение, а цялата поредица от действия бе демонстрирана тъй безгрижно, че да търсим някакъв умисъл в тях, би било най-малкото прибързано.

Чуха се стъпките на коларя. Девойката пъкна огледалото в пакета и нагласи всичко на място. Когато каруцата отмина, Габриел се отдръпна от своя наблюдателен пост, излезе на пътя и я последва до бариерата в подножието на хълма, където обектът на неговото съзерцание спря да плати пътна такса. Оставаха му още двайсетина крачки, когато дочу някаква препирня. Пътниците от каруцата и пазачът на бариерата спореха за два пенса.

– Племенницата на госпожата казва, че съм ти дал достатъчно, сребролюбце, и няма да плати нито пени повече – заяви коларят.

– Хубаво. Тогава племенницата на госпожата няма да мине – отвърна пазачът и спусна бариерата.

Оук изгледа един след друг спорещите и се замисли. Според него такъв пазарлък за два пенса беше дребнав. Например три пенса имаха определена стойност като пари – при една средна надница това представляваше осезаема загуба и такава сума заслужаваше да се караш, – но два пенса...

– Ето – намеси се той, като пристъпи напред и подаде два пенса на пазача. – Пусни момичето да мине.

После вдигна очи към нея. Тя чу думите му и погледна надолу.

В този момент физиономията на Габриел представляваше нещо средно между хубостта на свети Йоан и грозотата на Юда Искаротски, стъклописани в църквата, където той се черкуваше, и нито една отличителна черта не можеше да бъде отделена и удостоена с похвала или неодобрение. Девојката с червения жакет и тъмната коса, изглежда, установи същото, защото хвърли към него кратък пренебрежителен поглед и нареди на коларя да продължи. Може би този поглед беше нейната проява на признателност към Габриел, но във всеки случай тя не я изрази гласно. Най-вероятно беше сметнала, че фермерът не заслужава това, защото, помагайки ѝ да продължи пътя, Габриел ѝ бе попречил да се наложи, а знаем как жените приемат подобни услуги.

Пазачът на бариерата изгледа отдалечаващата се каруца.

– Хубаво момиче – подхвърли той на Оук.

– Но и то има своите недостатъци – отбеляза Габриел.

– Сигурно.

– И най-сериозният е... както при всички жени.

– Гледа отвисоко, а?

– Не.

– Какво тогава?

Може би леко засегнат от безразличието на хубавата пътничка, Габриел погледна назад към плета, откъдето беше станал свидетел на нейното представление, и отвърна:

– Суетата.